

Otroška individualnost.

Fr. Gabršek.

VIII.

Skrbno opazujočemu učitelju ne uide nobena posebnost učenceva. Vsak pojav v šolskem življenju uporabi, da iz njega sklepa na individualnost otroško. Mnogokrat mu celó ni treba globokega premišljevanja in utrudljivega ugibanja. Marsikako individualnost je móci že na hip izpoznati, kajti na sploh veljá, da se otroci le malokdaj zatajujejo. Zato ni učitelju težavno, seznaniti se z onimi učenci, ki so posebno veselega individualnega značaja. Takih otrok je v šoli navadno največ in delajo učitelju največjo preglavico. Tù stoji učitelj na razpotji: ali naj ustreza njihovi posebnosti, ravnajoč se po pravilu, da se je treba kolikor móci ozirati na individualnosti ter jim priličevati vzgojno postopanje, ali pa naj vpliva nanje z obratnimi sredstvi, da tako proizvede v njih ona svojstva, katera ustrezajo njegovemu namenu. V tacih slučajih je treba učitelju posebne opreznosti, da ne zavira, kjer bi imel pospeševati, in da ne razvija napačnosti in prigojenih razvad. Glavno vodilo naj mu bodo vedno le ona prirodna svojstva, katera se ne dajo brez škode občnemu duševnemu razvitku predružačiti in katera so bistven znak otrokove prirode. Na te je treba vplivati z vsem ugledom ter jih dovésti v sklad s celokupnim šolskim življenjem. Vsa ona svojstva pa, ki ne ustrezajo niti otroški prirodi, niti se ne dajo prilagoditi duševnim otroškim vzmožnostim, zavrača naj in nadomestuje s povoljnějšími. Pri tem razbiranju mu pomagajo učenci sami, ker kažejo poleg dobrih svojstev tudi taka, katera niti součencem ne ugajajo. Taki učenci so sploh veseli in živahni, ljubijo družbo ter ne delajo razločka med součenci. Taki navadno največ šepetajo in klepetajo, zato se tudi največ kaznujejo. Ta kazen pa je največkrat krivična, kajti njih vedénje ne izvira iz nagajivosti ali iz zlobnega namena; taki so, ker po svojih mislih ne morejo drugačni biti. Vsled tega so raztreseni, površni in lehkomišljeni, vender se dajo poučiti, kar pa kmalu zopet pozabijo ter se udajo prejšnjemu stanju. Taki so vzprejemljivi za vse blage vtiske, vender le, ako se vpliva na-nje z rahlo besedo, z opomini in s svarili. Tako ravnanje ima pri njih najtrajnejši učinek, med tem, ko jih ostra beseda ali mračen pogled zbega, da pozabijo vseh dobrih sklepov. Kar se zapové takemu otroku, to naj se poprej dobro premisli, ker ne gre mu nalagati opravil, katera bi mu omrzela.

Marsikateri otrok pa je poleg razposajenosti tudi zapravljiv in sebičen, vrhu tega je še nečimuren in našopirjen. Res, da taka svojstva še niso individualnega značaja, kajti nastala so v poznejši dóbi po vplivu neugodnih okolnosti, toda mogla bi se sčasoma tako ukoreniniti, da bi postala označevalna za vse človeško bitje. Zato je treba takemu otroku predočevati vse odurne strani takega ponašanja; to je tem lažje, ker ga je lahko pregovoriti in vneti za dobre lastnije.

Tem nasproti so otroci, ki so bolj žalostnega vedénja. Pozná se jim na prvi pogled, da jim manjka one notranje čilosti, ki tako lepo pristóji otroškemu bitju. Taki so sicer pridni in točni, vender se vidi na vsem njihovem delovanji, da jim nedostaje prave darovitosti. Marsikateri pa si vé pomagati iz tega neugodnega položaja s tem, da vse dobro preudari in preračuni, kar bi moglo podati trdno podlogo poznejšemu njegovemu pojmovanju. Ker vidi zgolj le težkoče, postane resen, večkrat coló boječ, a kar sklène, tega se drži. Zato gré tacega vzgojevati s posebno prijaznostjo, da se mu ne odvzame še ono veselje, katero kaže vsaj v nekem delu. Kdor pa je neodločljiv v svojih težnjah in namerah, kdor poskuša zdaj to, zdaj ono, a pri nobenem ne najde pravega okrepcila, takega pouči z milobo o pravi uporabi sredstev in o poti, ki vodi do zaželjenega smotra. Takov se bode skazal pozneje hvaležnega za vsa dobra poučila, kajti izpoznal bode, da

ne bi bil sam od sebe dovršil svojega napora. Mirno, tiho vedênje otrokovo ni še vedno znak blagoglasne njegove individualnosti. Takov otrok še ne zasluži naše brezpogojne pohvale. Blagoglasna, s samo sabo soglasna notranjost se ne izraêuje niti v preoèiti ÷ivahnosti, niti v vsem brezèutnem zamaknenji, v katerem mu je vsa okolica brez veljave, brez ÷ivljenja. Lepo ubrano svojstvo otroškega srca se odlikuje pred vsem z ono blagohotnostjo, ki je vir nekaljene, èiste ljubezni do svojcev, uèiteljev in souèencev. Uèenec pa, ki ne ljubi tovarišije, navadno je nezaupljiv, večkrat celò svojeqlaven. Iz ljubezni pregleda uèenec marsikatero slabo lastnost sodrugov; nezaupljiv otrok pa vidi pri drugih le slabe strani, katere rad razkriva uèitelju in drugim. Takov je vedno pripravljen s tozbbami, kar napravlja uèitelju dosta sitnosti in nepotrebneqa preiskovanja. Na pomanjkanje ljubezni smemo tudi vselej sklepati pri otrocih, ki so v vednem prepiru s svojimi souèenci. Taka nespravljljivost je dostikrat podloga poznejšemu mrzkemu znaèaju, kar nam jasno prièa vsakdanja izkušnja. Marsikakemu sovraštvu med odraslimi ljudmi je postavilo temelj že šolsko ÷ivljenje. Zato zasluži ta pojav, da se z vso pazljivostjo opazuje in da se mu uèitelj postavi v bran z vsem svojim ugledom in z vsemi preprièevalnimi besedami. Tù se ne smemo udati blodnji, da bi se vsa taka nasprotja izravnala v poznejšem ÷ivljenji. Vsaka kal, ki se ne zatrè o pravem èasu, poganja rastlike na vse strani in spodjè stališèe tudi nežnejšim èustvom. Otrok pa, ki se ni navadil za èasa ceniti in spoštovati svojih bližnjih, ne more postati vrl sin in zvest drzavljan. Na tem pa je osnovana vsa vrlina èloveškega dostojanstva. —

Slike iz národne vzgoje.

Sestavil Ivo Trošt.

I.

Ni še davno temu, kar je nek gospod tovariš razpravljaj, zastavljaj in sam odgovarjal na vprašanje: „Zakaj otroci tako radi lažejo?“ Ne misli pa, nežna èitateljica, da hoèem morda oni spis dèti na rešeto. Ni treba. Ker pa veljá v didaktiki pravilo, da moramo romati od „znanega“ Pilata do „neznanega“ Heroda, tako mislim i jaz še nekaj lastne prikuhe pridejati v isto vrsto, kakor je obravnava gori omenjenega gradiva. Dobro je, da ima èlovek v tem nekaj opore, kajti: „Hrast se omaje in hrib, — zvestoba Slovincu ne gane“!

Mi imamo opravka z národom, in sicer z najhujim, velikim in najveèjim národom. Na visokost ne gledamo, ker národ je površinska masa, ki je razprostrta èez slovenske hribe in doline, dà, še celò v nemških Rovtah. Da bi tukaj razpravljaj národove vrline, ali s èrnolom mazal njegove napake, ni me voljá. Povedati hoèem eno, dve, kako najnižja plast našega národa (vender grem v globokost) vzgoja deco svojo.

Nikdo naj ne misli, da smo Slovenci v tem, Bog vé, kako daleè za drugimi národi. Pod kmetsko plahto, bodi nemška, laška ali slovenska, paè mislim, v tem ni osebitih razlik. Na vzgojo pri njih ne vpliva nikdo, ali da ne bo tako kategorièno — malokdo. Naši seljaci vzgojajo deco vedno tako, kakor njih dedje, tedaj tradicijsnalno. Žalibože, da tukaj ne dobimo dosti mrvic, ki bi padle raz pedagogiškò mizo. V toliko večji meri najdemo tù glavnega vzgojitelja — sluèaj.

Naši oèetjè na deželi tudi rabijo vzgojne pripomoèke: kazen in hvalo. Da bi te šment! Nekaj pa vender morajo imeti pred seboj, vsaj nekaj kakega smotra. Poglejmo, kako naše korenine na deželi, ki niso nikdar èuli, da so tudi to v „bukve zapisali“, kako treba otroke „strahovati“, kako treba ravnati trezno in previdno s tem in onim,